

द्वितीयः सर्गः

लङ्कापुर्या वर्णनं तत्र प्रवेशविषये हनुमतो विचारो लघुरूपधरस्य तस्य पुर्यां
प्रवेशस्तदानीं चन्द्रोदयशोभाया वर्णनम्

स सागरमनाधृष्यमतिक्रम्य महाबलः ।

त्रिकूटस्य तटे लङ्कां स्थितः स्वस्थो ददर्श ह ॥ 5.2.1

ततः पादपमुक्तेन पुष्पवर्षेण वीर्यवान् ।

अभिवृष्टस्ततस्तत्र बभौ पुष्पमयो हरिः ॥ 5.2.2

योजनानां शतं श्रीमांस्तीर्त्वाप्युत्तमविक्रमः ।

अनिःश्वसन् कपिस्तत्र न ग्लानिमधिगच्छति ॥ 5.2.3

शतान्यहं योजनानां क्रमेयं सुबहून्यपि ।

किं पुनः सागरस्यान्तं संख्यातं शतयोजनम् ॥ 5.2.4

स तु वीर्यवताम् श्रेष्ठः प्लवतामपि चोत्तमः ।

जगाम वेगवांल्लङ्कां लङ्घयित्वा महोदधिम् ॥ 5.2.5

शाद्वलानि च नीलानि गन्धवन्ति वनानि च ।

मधुमन्ति च मध्येन जगाम नगवन्ति च ॥ 5.2.6

शैलांश्च तरुसंछन्नान् वनराजीश्च पुष्पिताः ।

अभिचक्राम तेजस्वी हनूमान् प्लवगर्षभः ॥ 5.2.7

स तस्मिन्नचले तिष्ठन् वनान्युपवनानि च ।

स नगाग्रे स्थितां लङ्कां ददर्श पवनात्मजः ॥ 5.2.8

सरलान् कर्णिकारांश्च खर्जूरांश्च सुपुष्पितान् ।
प्रियालान् मुचुलिन्दांश्च कुटजान् केतकानपि ॥ 5.2.9

प्रियङ्गून् गन्धपूर्णांश्च नीपान् सप्तच्छदांस्तथा ।
असनान् कोविदारांश्च करविरांश्च पुष्पितान् ॥ 5.2.10

पुष्पभारनिबद्धांश्च तथा मुकुलितानापि ।
पादपान् विहगाकीर्णान् पवनाधूतमस्तकान् ॥ 5.2.11

हंसकारण्डवाकीर्णा वापीः पद्मोत्पलावृताः ।
आक्रीडान् विविधान् रम्यान् विविधांश्च जलाशयान् ॥ 5.2.12

संततान् विविधैर्वृक्षैः सर्वर्तुफलपुष्पितैः ।
उद्यानानि च रम्याणि ददर्श कपिकुञ्जरः ॥ 5.2.13

समासाद्य च लक्ष्मीवांल्लङ्कां रावणपालिताम् ।
परिखाभिः सपद्माभिः सोत्पलाभिरलंकृताम् ॥ 5.2.14

सीतापहरणात् तेन रावणेन सुरक्षिताम् ।
समन्ताद् विचरद्भिश्च राक्षसैरुग्रधन्वभिः ॥ 5.2.15

काञ्चनेनावृतां रम्यां प्राकारेण महापुरीम् ।
गृहैश्च गिरिसंकाशैः शारदांबुदसंनिभैः ॥ 5.2.16

पाण्डुराभिः प्रतोलीभिरुच्चाभिरभिसम्बृताम् ।
अट्टालकशताकीर्णाम् पताकाध्वजशोभिताम् ॥ 5.2.17

तोरणैः काञ्चनैर्दिव्यैर्लतापङ्क्तिविराजितैः ।
ददर्श हनुमौल्लङ्कां देवो देवपुरीमिव ॥ 5.2.18

गिरिमूर्ध्नि स्थितां लङ्कां पाण्डुरैर्भवनैः शुभैः ।
ददर्श स कपिः श्रीमान् पुरीमाकाशगामिव ॥ 5.2.19

पालितां राक्षसेन्द्रेण निर्मितां विश्वकर्मणा ।
प्लवमानामिवाकाशे ददर्श हनुमान् कपिः ॥ 5.2.20

वप्रप्राकारजघनां विपुलाम्बुवनाम्बराम् ।
शतघ्निशूलकेशान्तामट्टालकावतंसकाम् ॥ 5.2.21

मनसेव कृतां लङ्कां निर्मितां विश्वकर्माणा ।
द्वारमुत्तरमासाद्य चिन्तयामास वानरः ॥ 5.2.22

कैलासनिलयप्रख्यमालिखन्तमिवाम्बरम् ।
ध्रियमाणमिवाकाशमुच्छ्रितैर्भवनोत्तमैः ॥ 5.2.23

सम्पूर्णां राक्षसैर्घोरैर्नागैर्भोगवतीमिव ।
अचिन्त्यां सुकृतां स्पष्टां कुबेराध्युषितां पुरा ॥ 5.2.24

दंष्ट्राभिर्बहुभिः शूरैः शूलपट्टिशपाणिभिः ।
रक्षितां राक्षसैर्घोरैर्गुहामाशीविषैरिव ॥ 5.2.25

तस्याश्च महतीं गुप्तिं सागरं च निरीक्ष्य सः ।
रावणं च रिपुं घोरं चिन्तयामास वानरः ॥ 5.2.26

आगत्यापीह हरयो भविष्यन्ति निरर्थकाः ।
नहि युद्धेन वै लङ्का शक्या जेतुं सुरैरपि ॥ 5.2.27

इमां त्वविषमां लङ्कां दुर्गां रावणपालिताम् ।
प्राप्यापि सुमहाबाहुः किं करिष्यति राघवः ॥ 5.2.28

अवकाशो न साम्नास्तु राक्षसेष्वभिगम्यते ।
न दानस्य न भेदस्य नैव युद्धस्य दृश्यते ॥ 5.2.29

चतुर्णामेव हि गतिर्वानराणां तरस्विनाम् ।
वालिपुत्रस्य नीलस्य मम राज्ञश्च धीमतः ॥ 5.2.30

यावज्जानामि वैदेहीं यदि जीवति वा न वा ।
तत्रैव चिन्तयिष्यामि दृष्ट्वा तां जनकात्मजाम् ॥ 5.2.31

ततः स चिन्तयामास मुहूर्तं कपिकुञ्जरः ।
गिरेः शृङ्गे स्थितस्तस्मिन् रामस्याभ्युदयं ततः ॥ 5.2.32

अनेन रूपेण मया न शक्या रक्षसां पुरी ।
प्रवेष्टुं राक्षसैर्गुप्ता क्रूरैर्बलसमन्वितैः ॥ 5.2.33

महौजसो महावीर्या बलवन्तश्च राक्षसाः ।
वञ्चनीया मया सर्वे जानकीं परिमार्गता ॥ 5.2.34

लक्ष्यालक्ष्येण रूपेण रात्रौ लङ्कापुरी मया ।
प्राप्तकालं प्रवेष्टुं मे कृत्यं साधयितुं महत् ॥ 5.2.35

तां पुरीं तादृशीं दृष्ट्वा दुराधर्षा सुरासुरैः ।
हनुमांश्चिन्तयामास विनिःश्वस्य मुहुर्मुहुः ॥ 5.2.36

केनोपायेन पश्येयं मैथिलीं जनकात्मजाम् ।
अदृष्टो राक्षसेन्द्रेण रावणेन दुरात्मना ॥ 5.2.37

न विनश्येत् कथं कार्यं रामस्य विदितात्मनः ।
एकामेकस्तु पश्येयं रहिते जनकात्मजाम् ॥ 5.2.38

भूताश्चार्था विनश्यन्ति देशकालविरोधिताः ।
विक्लवं दूतमासाद्य तमः सूर्योदये यथा ॥ 5.2.39

अर्थानर्थान्तरे बुद्धिर्निश्चितापि न शोभते ।
घातयन्तीह कार्याणि दूताः पण्डितमानिनः ॥ 5.2.40

न विनश्येत् कथं कार्यं वैक्लव्यं न कथं भवेत् ।
लङ्घनं च समुद्रस्य कथं नु न भवेद् वृथा ॥ 5.2.41

मयि दृष्टे तु रक्षोभी रामस्य विदितात्मनः ।
भवेद् व्यर्थमिदं कार्यं रावणानर्थमिच्छतः ॥ 5.2.42

नहि शक्यं क्वचित् स्थातुमविज्ञातेन राक्षसैः ।
अपि राक्षसरूपेण किमुतान्येन केनचित् ॥ 5.2.43

वायुरप्यत्र नाज्ञातश्चरेदिति मतिर्मम ।
नह्यत्राविदितं किञ्चिद् रक्षसां भीमकर्मणाम् ॥ 5.2.44

इहाहं यदि तिष्ठामि स्वेन रूपेण संवृतः ।
विनाशमुपयास्यामि भर्तुरर्थश्च हास्यति ॥ 5.2.45

तदहं स्वेन रूपेण रजन्यां ह्रस्वतां गतः ।
लङ्कामभिपतिष्यामि राघवस्यार्थसिद्धये ॥ 5.2.46

रावणस्य पुरीं रात्रौ प्रविश्य सुदुरासदाम् ।
प्रविश्य भवनं सर्वं द्रक्ष्यामि जनकात्मजाम् ॥ 5.2.47

इति निश्चित्य हनुमान् सूर्यस्यास्तमयं कपिः ।
आचकाङ्क्षे तदा वीरो वैदेह्या दर्शनोत्सुकः ॥ 5.2.48

सूर्ये चास्तं गते रात्रौ देहं संक्षिप्य मारुतिः ।
वृषदम्शकमात्रो[अ]थ बभूवाद्भुतदर्शनः ॥ 5.2.49

प्रदोषकाले हनुमांस्तूर्णमुत्पत्य वीर्यवान् ।
प्रविवेश पुरीं रम्यां प्रविभक्तमहापथाम् ॥ 5.2.50

प्रासादमालाविततां स्तम्भैः काञ्चनसंनिभैः ।
शातकुम्भनिभैर्जालैर्गन्धर्वनगरोपमाम् ॥ 5.2.51

सप्तभौमाष्टभौमैश्च स ददर्श महापुरीम् ।
तलैः स्फटिकसंकीर्णैः कार्तस्वरविभूषितैः ॥ 5.2.52

वैदूर्यमणिचित्रैश्च मुक्ताजालविभूषितैः ।
तैस्तैः शुशुभिरे तानि भवनान्यत्र रक्षसाम् ॥ 5.2.53

काञ्चनानि विचित्राणि तोरणानि च रक्षसाम् ।
लङ्कामुद्योतयामासुः सर्वतः समलङ्कृताम् ॥ 5.2.54

अचिन्त्यामद्भुताकारां दृष्ट्वा लङ्कां महाकपिः ।
आसीद् विषण्णो हृष्टश्च वैदेह्या दर्शनोत्सुकः ॥ 5.2.55

स पाण्डुराविद्धविमानमालिनीं महार्हजाम्बूनदजालतोरणाम् ।
यशस्विनीं रावणबाहुपालितां क्षपाचरैर्भीमबलैः सुपालिताम् ॥ 5.2.56

चन्द्रोपि साचिव्यमिवास्य कुर्वस्तारागणैर्मध्यगतो विराजन् ।
ज्योत्स्नावितानेन वितत्य लोकानुत्तिष्ठते[अ]नेकसहस्ररश्मिः ॥ 5.2.57

शङ्खप्रभं क्षीरमृणालवर्णमुद्गच्छमानं व्यवभासमानम् ।
ददर्श चन्द्रं स कपिप्रवीरः पोप्लूयमानं सरसीव हंसम् ॥ 5.2.58

इत्यार्षे श्रीमद्रामायणे वाल्मीकीये आदिकाव्ये सुन्दरकाण्डे द्वितीयः सर्गः ।